

Економічні науки

УДК 336.64

Рак Роман Володимирович

кандидат економічних наук, доцент

Київський національний університет імені Тараса Шевченка

Rak Roman

PhD in Economics, Associate Professor

Taras Shevchenko National University of Kyiv

ORCID: 0000-0002-9526-1734

Раснок Артем Андрійович

студент

Київського національного університету імені Тараса Шевченка

Raienok Artem

Student of the

Taras Shevchenko National University of Kyiv

**УПРАВЛІННЯ ФІНАНСОВОЮ СТІЙКІСТЮ КОМЕРЦІЙНОГО
ПІДПРИЄМСТВА В УМОВАХ ВОЄННОГО СТАНУ
FINANCIAL STABILITY MANAGEMENT OF COMMERCIAL
ENTERPRISES IN CONDITIONS OF MARTIAL LAW**

***Анотація.** Розглядаються підходи щодо підвищення ефективності управління фінансовою стійкістю комерційних підприємств України в умовах глибокої економічної кризи, спричиненої повномасштабним вторгненням російської федерації на територію України. У статті визначено поняття фінансової стійкості підприємства, наведено складові управління фінансовою стійкістю, а також виявлено внутрішні та зовнішні чинники, що впливають на управління фінансовою стійкістю*

сучасних комерційних підприємств. Проведено аналіз ліквідності та фінансової стійкості підприємства на прикладі ПрАТ «МХП» та запропоновано рекомендації щодо покращення фінансової стійкості підприємства.

Ключові слова: фінансовий менеджмент, фінансова стійкість, антикризовий менеджмент, ліквідність, власний капітал.

Summary. The article considers approaches to improving the efficiency of financial stability management of commercial enterprises in Ukraine in the context of a deep economic crisis caused by the full-scale invasion of the Russian Federation into the territory of Ukraine. The article defines the concept of financial sustainability of an enterprise, provides components of financial sustainability management, and identifies internal and external factors that affect the management of financial sustainability of modern commercial enterprises. An analysis of liquidity and financial stability of the enterprise on the example of PJSC "MHP" is carried out and recommendations for improving the financial stability of the enterprise are proposed.

Key words: financial management, financial stability, anti-crisis management, liquidity, equity.

Постановка проблеми. Будь яке комерційне підприємство – це відкрита система, що функціонує в умовах нестабільного та динамічного зовнішнього середовища. Загарбницька війна, розв’язана російською федерацією проти України, яка перейшла в активну фазу 24 лютого 2022 р., кардинально змінила вектор розвитку українського бізнесу. Війна характеризується непередбачуваністю та неможливістю достовірного прогнозування. Також, воєнні дії на території України стали справжнім викликом для вітчизняного бізнесу, адже створили ряд форс-мажорних обставин, які, в тому числі, включають в себе скорочення обсягів діяльності

підприємства або його повну зупинку, втрату майна та фізичну загрозу життю та здоров'ю працівників. Відтак, в умовах воєнного стану основним завданням комерційних підприємств є не максимізація прибутку або акціонерної вартості чи розширення сфери діяльності, а виживання, тобто, уникнення банкрутства.

В свою чергу, досягнення цієї цілі потребує підвищення ефективності фінансового менеджменту підприємства. Описані негативні зміни в зовнішньому середовищі та відповідне різке підвищення несистемних ризиків вимагають оптимізації фінансової системи, а отже модернізації існуючих або навіть апробації нових, кардинально відмінних від тих, які використовувались в умовах звичайної (передбачуваної) діяльності підходів до фінансового менеджменту.

Одним з ключових інструментів фінансового менеджменту комерційних підприємств є управління його фінансовою стійкістю. В умовах воєнного стану забезпечення фінансової стійкості комерційного підприємства є запорукою його виживання. Якщо підприємство є фінансово-стійким, воно може продовжувати економічну діяльність попри форс-мажорні обставини, створювати умови для збереження активів та людського капіталу і навіть досягати цілей розвитку. Зі свого боку, ефективне антикризове управління є запорукою перемоги України над російською агресією, а також її післявоєнної відбудови, адже міцний приватний сектор є основним драйвером економічного розвитку держави.

Аналіз останніх досліджень та невирішені частини загальної проблеми. Так, тема управління фінансовою стійкістю комерційних підприємств широко досліджена як в українській, так і в зарубіжній науковій літературі. Проблематика, методологія та огляд інструментів фінансового аналізу із практичними рекомендаціями щодо їх використання були висвітлені та досліджені такими авторами як: Антонюк Б. О. [3], Брайхам Ю. Ф. [1, 2], Гончарова О. М. [3], Гузь М. М. [6], Г'юстон Дж. Ф.

[1], Ергард М. С. [2], Ємельянов О. Ю. [4], Жукевич С. М. [5, 7], Захарова Н. Ю. [9], Короленко О. Б. [6], Костенко Ю. О. [6], Лучко М. Р. [7], Фаріон А. І. [7], Яцух О. О. [9] та ін. При проведенні дослідження також було використано брошури, проспекти та звіти приватних підприємств, що відображають особливості формування підходів до антикризового управління які використовуються українськими та іноземними комерційними підприємствами на практиці.

Метою статті є дослідження методів оцінки та підходів до управління фінансовою стійкістю сучасних українських комерційних підприємств в умовах воєнного стану на прикладі ПрАТ «МХП» на основі даних його фінансової звітності, а також розробка практичних рекомендацій щодо покращення фінансової стійкості та підвищення ефективності фінансового менеджменту підприємства в цілому в умовах воєнного стану.

Виклад основного матеріалу. Сучасна економічна теорія налічує велику кількість підходів до визначення фінансової стійкості підприємств та її оцінювання [1-7]. Ми також вважаємо, що поняття фінансової стійкості можна трактувати по-різному в залежності від цілей, висвітлюючи ті чи інші його аспекти. Проаналізувавши представлені в сучасній науковій та діловій літературі визначення, ми можемо сформулювати власний підхід до визначення поняття фінансової стійкості підприємства для цілей нашого дослідження. В широкому розумінні, фінансова стійкість підприємства – це його здатність підтримувати безперебійну роботу, утримувати та збільшувати власний капітал в довгостроковій перспективі шляхом збалансованого використання як внутрішніх так і зовнішніх фінансових ресурсів, а також ефективного управління грошовими потоками. У вузькому розумінні, фінансова стійкість підприємства – це такий стан його рахунків, що гарантує здатність організації у конкретний час задовольняти свої поточні зобов’язання перед кредиторами і постачальниками, використовуючи наявні власні фінансові ресурси.

Отже, фактично, фінансова стійкість підприємства – це основний компонент його загальної стійкості, його здатність протистояти операційним ризикам, запобігаючи появі фінансової нестабільності. Проте, забезпечення фінансової стійкості підприємства – не лише основний інструмент антикризового менеджменту, але й одна з ключових передумов розвитку підприємства [9]. Досягнення такого стану є запорукою швидкої та ефективної відповіді на зміни у зовнішньому середовищі, а також для залучення інвестицій, отримання кредитів на вигідних для підприємства умовах або відбору надійних контрагентів та партнерів [7].

В умовах звичайної (передбачуваної) діяльності комерційного підприємства аналіз його фінансової стійкості включає в себе [3; 5]:

- аналіз структури майна підприємства;
- аналіз джерел формування активів та пасивів підприємства;
- аналіз динаміки зміни активів та пасивів підприємства;
- аналіз ринку (ринків) на яких підприємство здійснює діяльність (аналіз галузевих особливостей);
- розрахунок та аналіз коефіцієнтів ліквідності та коефіцієнтів фінансової стійкості.

Вищеописані методи аналізу є стандартними та не втрачають свою актуальність в сучасних умовах глибокої економічної кризи та викликаній нею загальної невизначеності. Проте, наявність воєнного стану передбачає певні зміни в інтерпретації результатів аналізу, адже первинною умовою функціонування підприємства є забезпечення фізичної безпеки працівників та клієнтів, орієнтація на досягнення абсолютної короткострокової ліквідності та формування платоспроможності за основними статтями видатків, зокрема, виплатами персоналу задля утримання людського капіталу [6].

Переходячи до аналізу як зовнішніх, так і внутрішніх чинників які мають прямий вплив на фінансову стійкість підприємства, в сучасній науковій літературі виділяють чинники трьох рівнів:

I рівень: базові чинники, що включають в себе стадію життєвого циклу підприємства (внутрішній чинник), фазу економічного розвитку та поточний політичний клімат держави, у якій функціонує підприємство (зовнішні чинники).

II рівень: похідні чинники, що утворюються завдяки базовим чинникам:

1. Зовнішні похідні чинники, в т. ч. монетарна політика держави, фінансова політика держави, демографічний розподіл населення, середній рівень доходу на душу населення, тощо.

2. Внутрішні похідні чинники, в т. ч. обрана бізнес-модель, організаційна структура підприємства, стратегія управління капіталом, стратегія управління грошовими потоками, наявні джерела фінансування підприємства, тощо.

III рівень: уточнюючі чинники, які дозволяють деталізувати напрям та механізм впливу похідних чинників на фінансовий стан підприємства:

1. Зовнішні похідні чинники: рівень інфляції, конкурентне середовище, стан науково-технічного прогресу, тощо.

2. Внутрішні похідні чинники: склад та структура активів, стратегія ризик-менеджменту, політика формування резервів, політика розподілу прибутку, тощо.

Застосуємо вищеописану методологію для оцінки фінансової стійкості діючого українського підприємства, а саме ПрАТ «МХП».

ПрАТ «МХП» входить до найбільших агрохолдингів України та є підприємством що становить суспільний інтерес. Основний вид діяльності підприємства – оптова торгівля м'ясом та м'ясними продуктами. Серед інших видів діяльності виділяють, зокрема: вирощування та торгівлю

зерновими культурами, оптову торгівлю живими тваринами, а також оптову та роздрібну торгівлю продуктами харчування. З 2008 р. акції підприємства торгуються на Лондонській фондовій біржі. Отже, специфіка діяльності підприємства передбачає [4]:

- швидкий обіг складських запасів;
- використання товарного кредиту у співпраці з покупцями продукції;
- залежність грошових потоків від сезонності;
- необхідність у підтриманні певного стану забезпеченості ресурсами для задовольняння потреб повного циклу виробництва аграрної та тваринницької продукції, та ін.

Також, слід зазначити що основними викликами, з якими стикнувся український аграрний сектор після повномасштабного вторгнення російської федерації є неможливість проведення робіт у зоні ведення бойових дій та прилеглих зонах, блокування експорту сільськогосподарської продукції морським напрямом, руйнування виробничої інфраструктури включаючи переробку та зберігання сільськогосподарської продукції та продуктів харчування, а також суттєве погіршення забезпеченості підприємств матеріально-технічними засобами.

Аналіз фінансових результатів діяльності підприємства протягом 2020-2022 рр. (рис. 1) показав, що у 2020 р. підприємство зазнало чистого збитку у розмірі 230 млн дол. США. Насамперед, це було пов'язано із суттєвим зменшенням експортного виторгу на фоні світової пандемії COVID-19 та спричиненою нею кризою. У 2021 році підприємство було прибутковим. Це пов'язано зі спадом «коронакризи» та відповідним відновленням обсягів експортних операцій, а також з диверсифікацією діяльності (тобто, збільшенням прибутку від інших видів діяльності) холдингу. Слід зазначити, що найбільшу частину прибутку підприємство отримує саме від виготовлення та продажу готової курячого м'яса та

м'ясних продуктів. На другому місці знаходиться виготовлення та продаж оливкової олії. Третє місце посідає торгівля зерновими культурами [8]. Проте, 2022 рік підприємство закінчило із чистим збитком у 133 млн дол. США, що напряду пов'язано із ескалацією війни рф проти України, що вилилось у повномасштабному вторгненні зі сторони держави-агресора.

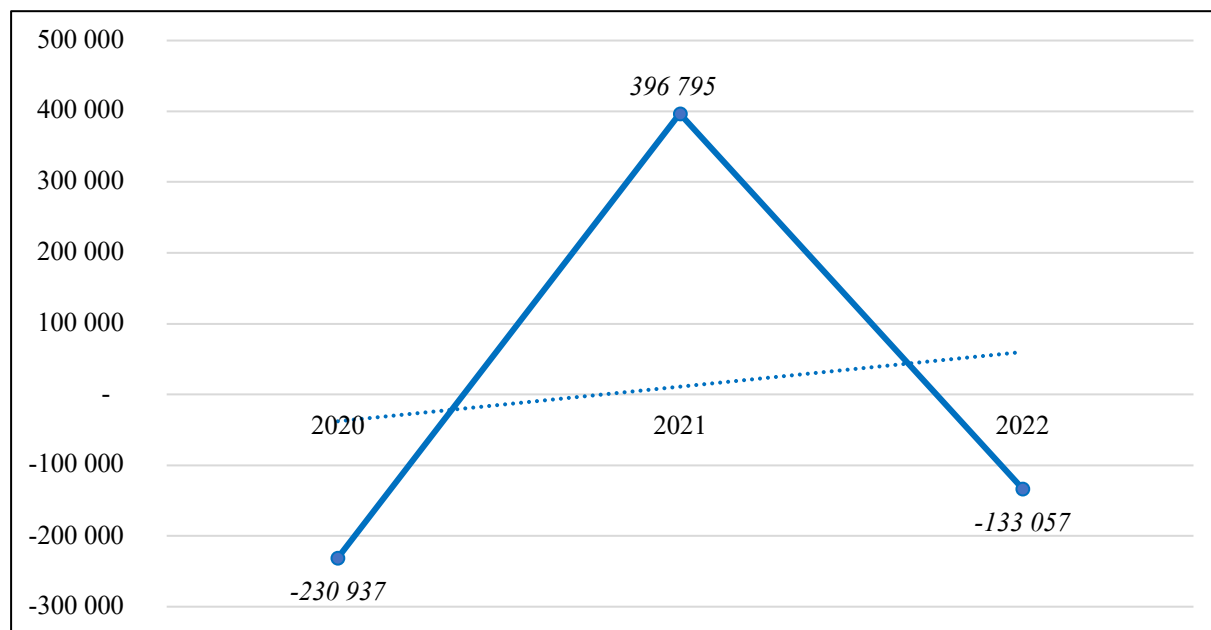

Рис. 1. Динаміка чистого фінансового результату ПрАТ «МХП» за період 2020-2022 рр.

Джерело: складено автором на основі [8]

Аналіз основних показників фінансової звітності підприємства за період 2020-2022 рр., із використанням інструментів коефіцієнтного аналізу наведено в табл. 1.

Таблиця 1

Значення основних статей фінансової звітності ПрАТ «МХП» за період 2020-2022 рр.

Стаття фінансової звітності	Значення за 2020 р., тис. дол США	Значення за 2021 р., тис. дол США	Значення за 2022 р., тис. дол США
Грошові кошти та їх еквіваленти	217 579	275 237	300 489
Оборотні активи	1 174 348	1 654 939	1 556 060
Запаси	240 715	367 219	413 790
Необоротні активи	2 108 474	2 448 840	2 252 642

Поточні зобов'язання	374 912	529 263	532 564
Довгострокові зобов'язання	1 653 707	1 780 328	1 830 441
Власний капітал	1 254 203	1 794 188	1 445 697

Джерело: складено автором на основі [8]

Динаміка зміни грошових коштів підприємства протягом проаналізованого періоду є позитивною. Наприкінці досліджуваного періоду, баланс статті збільшився на 38% у порівнянні з базовим роком. Відтак, в умовах фінансової кризи, що була притаманна економіці України протягом досліджуваного періоду, підприємство намагалося зберегти свою ліквідність. Також, зростання балансу грошових коштів може бути результатом відсутності можливостей для їх ефективного використання на в умовах стагнації.

Переходячи до аналізу зміни оборотних активів, протягом досліджуваного періоду спостерігається неоднозначна динаміка. Суттєве збільшення балансу статті фінансової звітності на 40% у 2021 р. супроводжується його подальшим незначним зменшенням на 6% у 2022 р. Збільшення оборотних активів у 2021 р. було викликано, в першу чергу, зростанням таких складових даної статті як біологічні активи, сільськогосподарська продукція, виробничі запаси, дебіторська заборгованість та грошові кошти [8].

В свою чергу, значення необоротних активів підприємства залишалось на відносно сталому рівні: збільшення балансу статті на 16% у 2021 супроводжувалося його послідовним зменшенням на 8% у 2022 р. Основною причиною зменшення у 2022 р. стала переоцінка об'єктів нерухомості підприємства, розташованих у Донецькій області, справедлива вартість яких суттєво зменшилась у зв'язку з початком активних бойових дій [8].

Також, спостерігається однозначна тенденція до зростання обсягів як короткострокових, так і довгострокових зобов'язань підприємства протягом

проаналізованого періоду. Відтак, у 2022 р., у порівнянні з базовим роком, обсяг короткострокових зобов'язань збільшився на 42%, а довгострокових – на 11% (рис. 2). Що стосується короткострокових зобов'язань, зростання статті відбулося в основному за рахунок збільшення обсягу короткострокових банківських запозичень та підвищення процентних ставок по існуючим та залученим у 2022 р. короткостроковим банківським кредитам на фоні суттєвого збільшення ризиків після початку повномасштабної війни [8].

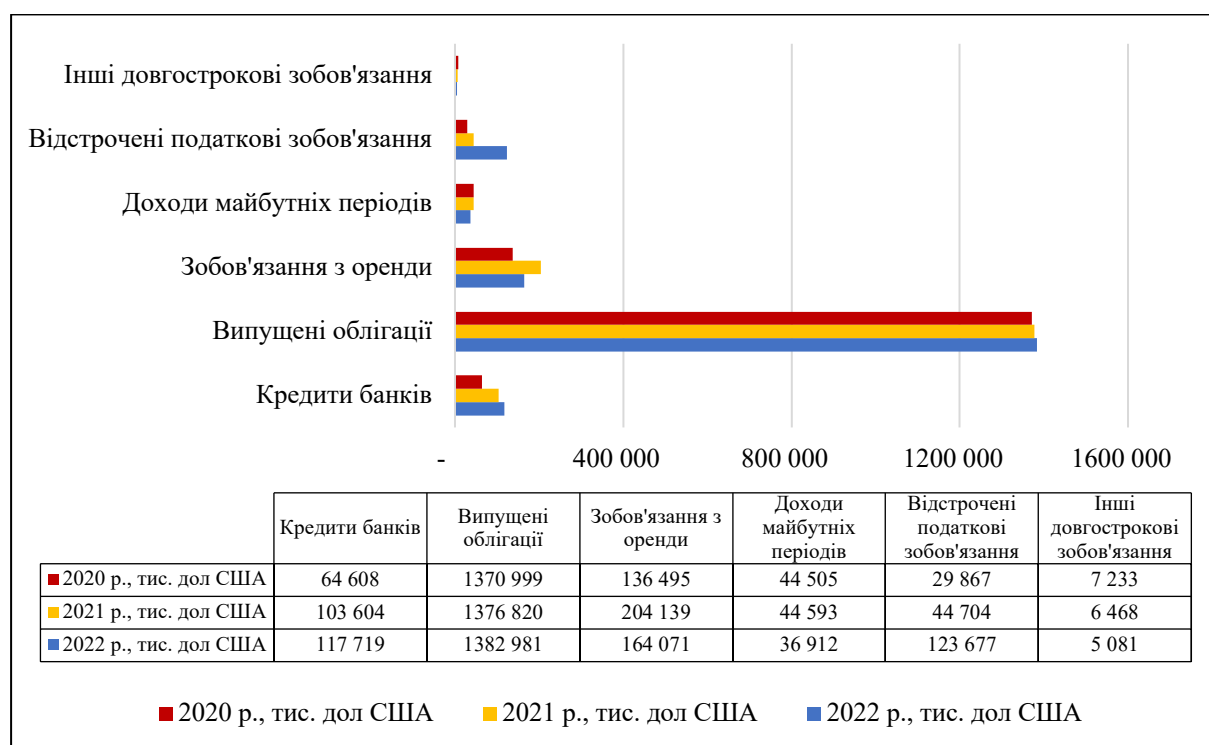

Рис. 2. Динаміка структури довгострокових зобов'язань ПрАТ «МХП» за 2020-2022 рр.

Джерело: складено автором на основі [8]

Динаміка зміни обсягу власного капіталу компанії також неоднозначна. У 2021 р. загальний обсяг власного капіталу ПрАТ «МХП» збільшився на 43% у порівнянні з попереднім роком, в основному, завдяки внутрішньому фінансуванню: за рахунок розподілу прибутку компанії. В свою чергу, у 2022 р. у порівнянні з 2021 р. спостерігалось зменшення власного капіталу підприємства на 19% за рахунок суттєвого зменшення

резерву курсових різниць через підвищення курсу іноземних валют з початку повномасштабної війни [8].

На підставі методології розрахунку коефіцієнтів ліквідності та фінансової стійкості (табл. 2) здійснено аналіз зазначених показників ПрАТ «МХП» (табл. 3, 4).

Таблиця 2

Методологія розрахунку коефіцієнтів ліквідності та фінансової стійкості

Показник	Формула розрахунку	Нормативне значення та позитивна динаміка
Коефіцієнти ліквідності		
Коеф. загальної ліквідності (покриття)	$\frac{\text{Оборотні активи}}{\text{Поточні зобов'язання}}$	1,5-2,0 Збільшення в межах нормативу
Коеф. швидкої ліквідності	$\frac{\text{Оборотні активи} - \text{Запаси}}{\text{Поточні зобов'язання}}$	0,5-1,0 Збільшення в межах нормативу
Коеф. абсолютної ліквідності	$\frac{\text{Грошові кошти та їх еквів.}}{\text{Поточні зобов'язання}}$	0,2-0,5 Збільшення в межах нормативу
Коефіцієнти фінансової стійкості		
Робочий капітал	Оборотні активи – Поточні зобов'язання	Додатне значення
Коеф. автономії	$\frac{\text{Власний капітал}}{\text{Всього активів}}$	0,4-0,6 Збільшення в межах нормативу
Коеф. фінансового ризику	$\frac{\text{Всього зобов'язань}}{\text{Власний капітал}}$	1 Зменшення
Коеф. маневреності власного капіталу	$\frac{\text{Власний капітал} - \text{необоротні активи}}{\text{Власний капітал}}$	0,25-0,9 Збільшення в межах нормативу

Джерело: складено автором на основі [2; 7]

Підприємство вважається ліквідним у разі якщо поточні активи перевищують поточні зобов'язання, оскільки короткострокові зобов'язання в основному погашаються за рахунок поточних активів, найменш ліквідними з яких є виробничі запаси [1]. Значення коефіцієнтів загальної та швидкої ліквідності протягом проаналізованого періоду є задовільними та

перевищують верхню межу нормативів. Отже, з позиції кредиторів, ПрАТ «МХП» залишається ліквідним.

Таблиця 3

Динаміка коефіцієнтів ліквідності ПрАТ «МХП» за 2020-2022 рр.

Показник	Значення за 2020 р.	Значення за 2021 р.	Значення за 2022 р.	Абсол. відхилення 2022 р. до 2020 р.	Абсол. відхилення 2022 р. до 2021 р.
Коеф. загальної ліквідності	3,13	3,13	2,92	-0,21	-0,21
Коеф. швидкої ліквідності	2,49	2,43	2,14	0,35	-0,29
Коеф. абсолютної ліквідності	0,58	0,52	0,56	0,02	0,04

Джерело: складено автором на основі [8]

Значення коефіцієнту абсолютної ліквідності також перевищувало верхню межу нормативу протягом проаналізованого періоду, що є позитивним, особливо, в умовах фінансової кризи. Станом на 31.12.2022 підприємство могло погасити більше 50% поточних зобов'язань негайно. Також, поступове збільшення обсягу акумульованих грошових коштів та збереження обсягу поточних зобов'язань на сталому рівні свідчать про правильність антикризової політики підприємства.

Таблиця 4

Динаміка коефіцієнтів фінансового стану ПрАТ «МХП» за 2020-2022 рр.

Показник	Значення за 2020 р.	Значення за 2021 р.	Значення за 2022 р.	Абсол. відхилення 2022 р. до 2020 р.	Абсол. відхилення 2022 р. до 2021 р.
Робочий капітал (в тис. дол США)	799 436	1 125 676	1 023 496	224 060	-102 180
Коеф. автономії	0,38	0,44	0,38	0	-0,06
Коеф. фінансового ризику	1,62	1,29	1,63	0,02	0,35

Коеф. маневреності власного капіталу	-0,68	-0,36	-0,56	0,12	-0,19
--------------------------------------	-------	-------	-------	------	-------

Джерело: складено автором на основі [8]

Робочий капітал представляє собою ту частину оборотних активів, що була сформована за рахунок власного капіталу та довгострокових джерел фінансування. Його обсяг суттєво збільшився у 2021 р. у порівнянні з 2020 р. на 41%. У 2022 р. відбулося незначне зниження. Можна сказати, що за останні два роки обсяг робочого капіталу підприємства залишався на сталому рівні. Збільшення даного показника при сталому обсязі поточних зобов'язань говорить про зменшення використання підприємством короткострокових позик при здійсненні операційної діяльності, а отже і про укріплення його короткострокової фінансової стійкості.

Коефіцієнт автономії характеризує ступень незалежності підприємства від зовнішніх джерел фінансування, демонструючи частку власного капіталу у обсязі загальних вкладень у підприємство. Протягом проаналізованого періоду, значення даного показника не було схильне до суттєвих коливань. Також, воно залишається на нижчій межі нормативу. Практично, це демонструє залежність підприємства від зовнішніх джерел фінансування, що є негативним в умовах фінансової кризи. Низьке значення даного показника сигналізує про можливість появи проблем із фінансовою стійкістю у середньостроковій перспективі, адже низька частка власного капіталу, як правило, супроводжується високими витратами, що пов'язані із платою за використання залучених коштів.

Коефіцієнт фінансового ризику відображає залежність підприємства від зовнішнього фінансування, показуючи кількість залучених коштів на 1 дол власного капіталу. Протягом проаналізованого періоду, значення показника або суттєво перевищувало, або знаходилося на верхній межі нормативу. Зменшення залежності підприємства від зовнішнього фінансування є особливо важливим в умовах фінансової кризи, адже ризик

неповернення суттєво збільшується. Збільшення значення коефіцієнту у 2022 р. відбулося завдяки одночасного зменшення обсягу власного капіталу та збільшення обсягу довгострокових зобов’язань. Проте, останнє відбулося виключно завдяки суттєвому зростання обсягу відстрочених податкових активів (рис. 2). В свою чергу, це зростання було спричинено внесенням змін до Податкового кодексу України на початку 2022 р., відповідно до яких птахівництво було переведене зі спрощеної системи оподаткування на загальну, що передбачає збільшення ставки оподаткування до 18%.

Коефіцієнт маневреності власного капіталу показує яка частка власних коштів компанії була спрямована на фінансування оборотних активів. В даному випадку, значення коефіцієнту є від’ємним адже загальний обсяг необоротних активів перевищував обсяг власного капіталу протягом всього досліджуваного періоду. Це свідчить про те, що для фінансування оборотних активів підприємство має звертатися до зовнішніх джерел фінансування, адже власний капітал компанії спрямовується в основному на фінансування необоротних активів. В свою чергу, це веде до зниження фінансової стійкості підприємства.

На основі проведеного аналізу можемо зробити висновок, що ПрАТ «МХП» не має проблем з ліквідністю та є фінансово-стійким у короткостроковій перспективі. При цьому, ми відзначаємо, що існує загроза втрати підприємством фінансової стійкості у майбутньому. Оскільки неможливо достовірно спрогнозувати період дії воєнного стану на території України, як і темпи подальшої економічної відбудови, ризик втрати підприємством довгострокової фінансової стійкості тільки посилюється з часом.

Покращення показників фінансової стійкості передбачає збільшення частки власного капіталу, що можливо в результаті наявності одного або декількох з наступних чинників: отримання прибутку; отримання

фінансової допомоги; здійснення переоцінки основних засобів; здійснення додаткової емісії цінних паперів.

Оскільки максимізація прибутків в умовах воєнного стану є недоречною та слабо досяжною, враховуючи стан зовнішнього середовища, у якому функціонує підприємство, цей варіант є недоцільним. Серед запропонованих варіантів, найбільш доцільним ми вважаємо додаткову емісію цінних паперів, адже акції підприємства вже розміщені на Лондонській фондовій біржі, а процедура додаткової емісії є швидшою і дешевшою від процедури первинної емісії акцій. Також, ПрАТ «МХП» є одним з найбільших агрохолдингів України та має світову репутацію, що пришвидшить залучення капіталу. Емісія акцій безпосередньо впливає на збільшення статутного капіталу підприємства.

Висновки. Отже, управління фінансовою стійкістю підприємства є одним з ключових напрямів фінансового менеджменту. При цьому, фінансова стійкість підприємства напряму залежить від стану зовнішнього середовища, у якому функціонують суб'єкти господарювання. Перехід війни росії проти України у фазу повномасштабного вторгнення 24 лютого 2022 р. спричинив різке і суттєве підвищення несистемних ризиків. В нових умовах, український бізнес, в основному, орієнтований на виживання, тобто, уникнення банкрутства.

Відповідно до вищеописаних змін, також змінилися підходи до фінансового менеджменту та, зокрема, управління фінансовою стійкістю підприємств. Зокрема, український бізнес стикнувся з необхідністю забезпечення фізичної безпеки власних співробітників, контрагентів та клієнтів. Також, воєнні дії та спричинена ними економічна криза суттєво зменшили можливості для отримання доходів.

Аналіз управління фінансовою стійкістю ПрАТ «МХП» показав, що хоча підприємство і не має проблем з ліквідністю та короткостроковою фінансовою стійкістю, проте у довгостроковій перспективі існує ризик її

втрати. У зв'язку з цим, нами було надано ряд практичних рекомендацій щодо покращення фінансової стійкості підприємства. Ці рекомендації зводяться до збільшення обсягу власного капіталу компанії шляхом додаткової емісії акцій.

Література

1. Брайгам Ю. Ф., Г'юстон Дж. Ф. Основи фінансового менеджменту. Бостон, США: Сенгейдж, 2018, 832 с.
2. Брайгам Ю. Ф., Ергард, М. С. Фінансовий менеджмент: теорія і практика. Бостон, США: Сенгейдж, 2016. 1200 с.
3. Гончарова О. М., Антонюк Б. О. Сутнісний аналіз та оцінка внутрішньої економічної стійкості підприємства. *Теоретичні та прикладні питання економіки*. 2016. № 2. С. 88-98.
4. Ємельянов О. Ю. Діагностування рівня фінансової стійкості підприємств агропромислового комплексу. *Агросвіт*. 2020. № 21. С. 3-9.
5. Жукевич С. М. Діагностика фінансово-економічної стійкості суб'єкта господарювання: концептуальний підхід. *Інноваційна економіка*. 2016. № 5-6(63). С. 206-211.
6. Костенко Ю. О., Короленко О. Б., Гузь М. М. Аналіз фінансової стійкості підприємства в умовах воєнного стану. *Економіка та суспільство*. 2022. № 43. URL: <https://economyandsociety.in.ua/index.php/journal/article/view/1758/1694>
7. Лучко М. Р., Жукевич С. М., Фаріон А. І. Фінансовий аналіз: навчальний посібник. Тернопіль: ТНЕУ, 2016, 304 с.
8. ПрАТ «МХП»: офіційний веб-сайт. URL: <https://mhp.com.ua/uk/glorytoUkraine>

9. Яцух О. О., Захарова Н. Ю. Фінансовий стан підприємства та методика його оцінки. Вчені записки ТНУ імені В. І. Вернадського. Серія : Економіка і управління. 2018. № 3. С. 173-180.

References

1. Braiham Yu. F., H'iuston Dzh. F. Osnovy finansovoho menedzhmentu. Boston, SShA: Senheidzh, 2018, 832 s.
2. Braiham Yu. F., Erhard, M. S. Finansovy menedzhment: teoriia i praktyka. Boston, SShA: Senheidzh, 2016. 1200 s.
3. Honcharova O. M., Antoniuk B. O. Sutnisnyi analiz ta otsinka vnutrishnoi ekonomichnoi stiikosti pidpriemstva. Teoretychni ta prykladni pytannia ekonomiky. 2016. № 2. S. 88-98.
4. Yemelianov O. Yu. Diahnostuvannia rivnia finansovoi stiikosti pidpriemstv ahropromyslovoho kompleksu. Ahrosvit. 2020. № 21. S. 3-9.
5. Zhukevych S. M. Diahnostyka finansovo-ekonomichnoi stiikosti subiekta hospodariuvannia: kontseptualnyi pidkhid. Innovatsiina ekonomika. 2016. № 5-6(63). S. 206-211.
6. Kostenko Yu. O., Korolenko O. B., Huz M. M. Analiz finansovoi stiikosti pidpriemstva v umovakh voiennoho stanu. Ekonomika ta suspilstvo. 2022. № 43. URL: <https://economyandsociety.in.ua/index.php/journal/article/view/1758/1694>
7. Luchko M. R., Zhukevych S. M., Farion A. I. Finansovy analiz: navchalnyi posibnyk. Ternopil: TNEU, 2016, 304 s.
8. PrAT «MKhP»: ofitsiinyi veb-sait. URL: <https://mhp.com.ua/uk/glorytoUkraine>
9. Yatsukh O. O., Zakharova N. Yu. Finansovy stan pidpriemstva ta metodyka yoho otsinky. Vcheni zapysky TNU imeni V. I. Vernadskoho. Seriiia : Ekonomika i upravlinnia. 2018. № 3. S. 173-180.